

Գրադարանների նորարարական կառավարման (ԳՆԿ) մեթոդները

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Գրադարանների նորարարական կառավարման մեթոդները» ծրագիրը ստեղծվել է Բլիսնոյսի համալսարանի գրադարանում գործող «Մորթենտոն միջազգային ծրագրեր» կենտրոնի, ինչպես նաև «Բիլ և Մելինդա Գեյթս» հիմնադրամի աջակցությամբ:

Երկօրյա վերապատրաստման դասընթացը նախատեսված է՝ գրադարանավարներին ուսուցանելու առաջնորդելու հիմնարար հմտություններ: Հիմնական դասընթացը բաղկացած է չորս մոդուլից, սակայն կանցկացվի ևս երկու դասընթաց՝ մինչ բուն դասընթացի սկսվելը և ավարտից հետո:

Չորս մոդուլներն են՝

- Կառավարման մեթոդները գրադարանային ոլորտում
- Գրադարանի նորարար առաջնորդներ
- Գրադարանավար-առաջնորդը՝ որպես ծրագիր իրականացնող
- Գրադարանավար-առաջնորդը՝ որպես հաղորդակցվող անձ

ՈՎՔԵՐ Դ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼ

ԳՆԿ դասընթացները նախատեսված են հանրային գրադարանների աշխատակիցների և գրադարանավարների համար: Գրադարանի յուրաքանչյուր աշխատակցի մասնակցությունն այս դասընթացներին առավելագույնս կնպաստի դասընթացի հաջողությանը: Այս ծրագիրը հետագա վերապատրաստման դասընթացների համար կարևոր հիմք կհանդիսանա:

Մասնակիցների նախընտրելի քանակն է 15 - 25 հոգի: Դասընթացներն առավել արդյունավետ կլինեն, եթե բոլոր մասնակիցները դասերի ընթացքում ցուցաբերեն ակտիվ մասնակցություն և հետևեն ուսուցանողների հետադարձ արձագանքներին:

ԻՆՉՊԵՍ ՏԵՂԱՑՆԱՑՆԵԼ ԳՆԿ-Ն

Դասընթացի նպատակները ճիշտ օգտագործելու և կիրառելու համար կարող եք բովանդակությունը համապատասխանեցնել ձեր մշակույթի, լեզվի և համայնքի կարիքներին և առանձնահատկություններին: Ուսուցանողների ձեռնարկում կհանդիպեք **էլեկտրական դեղին լամպ** պատկերիկների: Վերջինս նշանակում է, որ տվյալ բովանդակությունը կարելի է համապատասխանեցնել՝ հաշվի առնելով ձեր գրադարանի առանձնահատկությունները: Անմիջապես պետք է ներկայացվի հակիրճ բացատրություն, թե ինչպես կարելի է համապատասխանեցնել բովանդակությունը:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ

ԳՆԿ մեթոդների վերաբերյալ դասընթացը մեծ նշանակություն է տալիս խմբային աշխատանքին և քննարկումներին:

Հետևաբար մասնակից խմբերը պետք է նստեն 4-6 հոգով: Խմբերի դասավորվածությունը կարելի է տեսնել հետևյալ պատկերում (տե՛ս նկ. 1):

Ուսուցանողները պետք է կանգնեն սենյակի մեջտեղում, այստեղ պետք է դրված լինեն նաև պրոյեկտորի էկրանը և լսարանային պաստառը (flip chart) նշումների համար:

Նկ. 1

ԴԱՍԸՆԹԱՅԸ ՎԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

(Մասնակիցները կստանան **գազարագույնով** նշված կյութերի օրինակները)

Կյութերը և ապրանքները:

Նկարագրությունը:

Քանակը:

☐ Բարձրախոսով համակարգիչ	Համակարգիչն անհրաժեշտ է PowerPoint շնորհանդեսների և Youtube.com կայքից տեսաձայնագրություններ դիտելու համար: Բարձրախոսը նախատեսված է տեսաձայնագրություններ լսելու համար:	1 համակարգիչ՝ իր բարձրախոսով
☐ Պրոյեկտորը ցուցադրման էկրանով	Պրոյեկտորը և ցուցադրման էկրանը անհրաժեշտ են դասընթացի ընթացքում PowerPoint շնորհանդեսների և Youtube.com կայքից տեսաձայնագրությունների ցուցադրման համար: Համակարգիչը պետք է միացված լինի պրոյեկտորին:	1 պրոյեկտոր և 1 ցուցադրման էկրան
☐ Լսարանային պաստառը (flip chart) հենարանի հետ	Լսարանային պաստառն անհրաժեշտ է ուսուցանողներին դասի ընթացքում մասնակիցների պատասխանները գրի առնելու համար, բացի այդ՝ թուղթը կօգտագործվի խմբակային այլ առաջադրանքներ կատարելու համար:	1 հենարան և 1 լսարանային պաստառ (20 թերթից բաղկացած)
☐ Կաշուն ժապավեն	Կաշուն ժապավենը պետք է օգտագործվի տարբեր հանձնարարությունների, այդ թվում նաև Փուչիկներով աշտարակ մրցույթի և Նորարարական մտազրոհ վարժանքի մեջ:	2 հատ յուրաքանչյուր սեղանի համար և 1 հատ ուսուցանողի համար
☐ Մարկերներ	Կօգտագործվեն մասնակիցների և ուսուցանողների կողմից մտքերի փոխանակման, քննարկումների ժամանակ:	2 հատ յուրաքանչյուր սեղանի համար և 1 հատ ուսուցանողի համար
☐ Փուչիկներ	Փուչիկները կօգտագործվեն 2-րդ մոդուլում՝ Փուչիկներով աշտարակ մրցույթի ժամանակ:	20 հատ յուրաքանչյուր սեղանի համար
☐ Թուղթ	Թղթերը կօգտագործվեն 2-րդ մոդուլի Սառցակոտրուկ վարժանքում ինքնաթիռներ պատրաստելու համար, ինչպես նաև մասնակիցների կողմից գրառումներ և նշումներ կատարելիս:	20 հատ յուրաքանչյուր սեղանի համար

☐ Գրելու հարմարանքներ	Գրելու հարմարանքները հարկավոր կլինեն մասնակիցներին և ուսուցանողներին նշումներ կատարելիս:	1 հատ յուրաքանչյուր մասնակցի և ուսուցանողի համար
☐ Թուղթ նշումների համար	Այս թղթերը կօգտագործվեն 2-րդ մոդուլի Նորարարական մտագրոհ վարժանքի ընթացքում:	2 տուփ յուրաքանչյուր սեղանի համար
☐ PowerPoint շնորհանդեսներ	Շնորհանդեսները հարկավոր են դասընթացը վարելու ժամանակ: Յուրաքանչյուր շնորհանդեսի «Նշումներ» հատվածում կլինի համապատասխան տեղեկություն ուսուցանողների համար: Նշումները նաև համարակալված են՝ շնորհանդեսների համարներին համապատասխան:	1 շնորհանդեսի տպված օրինակ յուրաքանչյուր մասնակցի համար
☐ Մասնակիցների աշխատանքային ձեռնարկ	Այն բաղկացած է հարցաթերթիկներից, որոնք դասընթացի ժամանակ պետք է լրացվեն մասնակիցների կողմից: Հարցաթերթիկները համարակալված են:	1 տպված ձեռնարկ յուրաքանչյուր մասնակցի համար
☐ Մոդուլների ընդհանուր նկարագիր կամ ձեռնարկ	Մոդուլների ընդհանուր նկարագիրը նախատեսված է ուսուցանողների համար. այն հակիրճ տեղեկատվություն է մոդուլները վարելու մասին: Ձեռնարկն առավել մանրամասն է ներկայացնում մոդուլների բովանդակությունը: Կարող եք ընտրել ձեր նախընտրած տարբերակը դասը վարելու համար:	1 տպված օրինակ յուրաքանչյուր ուսուցանողի համար

..... Հետևյալ նյութերը տեղադրված են .....
Լրացուցիչ նյութեր թղթապանակի մեջ

☐ Կառավարմանը վերաբերող թեմատիկ քարտեր	Այս քարտերը օգտագործվելու են մոդուլ 1-ում: Տպե՛ք և կտրատե՛ք քարտերը նախքան դասընթացի սկսվելը: Համապատասխան հանձնարարության ժամանակ յուրաքանչյուր սեղանին տվե՛ք մեկական քարտ. քարտերը պետք է տարբեր լինեն: Կարող եք չօգտագործել բոլոր քարտերը. ընտրե՛ք ըստ ցանկության:	1 քարտ յուրաքանչյուր սեղանի համար
--	---	-----------------------------------

☐ Թղթե նշանակետ	<p>Այն հարկավոր է օգտագործել 2-րդ մոդուլում՝ «Թղթե ինքնաթիռ» հանձնարարության մեջ: Նշանակետը պետք է տպել սպիտակ թղթի վրա և փակցնել աթոռի մեջքին:</p>	<p>1 թղթե նշանակետ՝ տպված A4 սպիտակ թղթի վրա</p>
☐ Չնահատման քարտեր	<p>Քարտերը պետք է օգտագործել 3-րդ մոդուլի Սառցակոտրուկ վարժանքի ժամանակ: Տպե՛ք, կտրտե՛ք քարտերը նախքան դասընթացի սկսվելը: Յուրաքանչյուր մասնակից սեղան պետք է ունենա բոլոր քարտերը:</p>	<p>1 տուփ յուրաքանչյուր սեղանի համար</p>
☐ Պատկեր #1, #2	<p>Այս պատկերները կօգտագործվեն 4-րդ մոդուլի՝ «Նկարե՛լ պատկեր» հանձնարարության մեջ:</p>	<p>1 օրինակ յուրաքանչյուր պատկերից</p>
☐ Խմբային ձեռքբերումների վկայագիր	<p>Այս վկայագրերը կտրվեն մասնակից բոլոր թիմերին դասընթացի ավարտից հետո: Տպե՛ք դրանք դասընթացը սկսվելուց առաջ համապատասխան խրախուսող վերնագրով:</p>	<p>1 օրինակ յուրաքանչյուր թիմի համար</p>
☐ Դասընթացի ավարտական վկայական	<p>Յուրաքանչյուր մասնակից պետք է ստանա իր անունը վրան նշված ավարտական վկայական՝ ուսուցանողի ստորագրությամբ :</p>	<p>1 օրինակ յուրաքանչյուր մասնակցի համար</p>
☐ Դասընթացի ծրագիրը	<p>Դասընթացի ծրագրում սահմանված է յուրաքանչյուր մոդուլի տևողությունը:</p>	<p>1 օրինակ յուրաքանչյուր մասնակցի համար</p>

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԳՆԿ դասընթացը ստեղծվել է երկու օր: Ուսուցանողը կարող է որոշել կարճատև ընդմիջումների և ճաշի ժամերը: Ծրագրի՝ առավել մանրամասն նկարագրությունը կարող եք գտնել «Լրացուցիչ նյութեր» թղթապանակում:

Օր առաջին

1. Ողջույնի խոսք	60 րոպե
2. Մոդուլ 1: Կառավարման մեթոդները գրադարանային ոլորտում	80 - 100 րոպե
3. Մոդուլ 2 : Գրադարանի նորարար առաջնորդներ	145 - 160 րոպե

Օր երկրորդ

1. Մոդուլ 3 : Գրադարանավար-առաջնորդը՝ որպես ծրագիր իրականացնող	60 րոպե
2. Մոդուլ 4: Գրադարանավար-առաջնորդը՝ որպես հաղորդակցվող անձ	80 - 100 րոպե
3. Ծրագրի ամփոփում	30 րոպե

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ

ԳՆԿ դասընթացը պետք է շատ ակտիվ և հետաքրքիր լինի մասնակիցների և ուսուցանողների համար: Դասընթացի նպատակն է մասնակիցներին ներգրավել խմբային աշխատանքների և քննարկումների մեջ, որպեսզի նրանք զուտ դասախոսություններ լսողի և պասսիվ ունկնդրի դեր չստանան:

Դասընթացը ներառում է հետևյալ բաղադրիչները.

1. Մառցակոտրուկ

ԳՆԿ-ի յուրաքանչյուր մոդուլ սկսվում է **Մառցակոտրուկ** վարժանքով, որը կարճատև և հաճելի վարժանք է, աջակցում է թիմային աշխատանքին և ակտիվացնում մասնակիցներին:

2. Հանձնարարություններ

Ամբողջ դասընթացի յուրաքանչյուր մոդուլ կազմված կլինի մի քանի հանձնարարությունից, որոնք կամրապնդեն ձեռք բերված գիտելիքները և կնպաստեն առավել ակտիվ քննարկումներին ու թիմային աշխատանքին:

3. Կարճ դասախոսություններ

Յուրաքանչյուր մոդուլի ընթացքում կլինեն նաև կարճ դասախոսություններ, որոնք կտևեն 7 րոպե: Շատ կարևոր է դասախոսությունների հակիրճ լինելը մասնակիցների ուշադրության կենտրոնում լինելու համար: PowerPoint շնորհանդեսները և ԳՆԿ ուղեցույցը ներառում են դասախոսության ցուցումներ և դասը վարելու հրահանգներ:

4. Խնդրի լուծում

Յուրաքանչյուր մոդուլ ունի **Խնդրի լուծում** հանձնարարությունը, որի ընթացքում ուսուցանողը աշխատում է մասնակիցների հետ քայլ առ քայլ խնդիրը լուծելու համար (համապատասխան բացատրությունները գրված են PowerPoint շնորհանդեսի, մոդուլների ընդհանուր նկարագրի և ձեռնարկի մեջ): Մա խմբային աշխատանք է, դուք պետք է աշխատեք խմբերի հետ և գրի առնեք նրանց պատասխանները լսարանային պատասխանի (flip chart) վրա: Առավել մանրամասն հրահանգների համար կարող եք կարդալ ուսուցանողների համար նախատեսված ուղեցույցը:

5. Անհատական հարցաթերթիկներ

Հարցաթերթիկները դրված են մասնակիցների ձեռնարկում և անհատական գնահատման հարցաշարեր են, գործողությունների պլաններ, կառավարման համառոտ բնութագրեր, որոնք պետք է լրացվեն յուրաքանչյուր մոդուլի ավարտից հետո:

6. Խմբային ամփոփում

Յուրաքանչյուր մոդուլ ավարտվում է մոդուլի ամփոփումով, որի ընթացքում թիմերից մեկը պետք է հակիրճ ներկայացնի իրենց յուրացրած հիմնական կետերը:

ՏԵՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳՆԿ դասընթացի մեծ մասը ձայնագրված է և տեղադրված Մորթենսոն կենտրոնի YouTube կայքում հետևյալ հասցեով <http://tinyurl.com/jky4m8p>

** YouTube կայքի ձայնագրությունները կթարմացվեն 2016թ. օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին:

ԴԱՍԸՆԹԱՅԸ ՎԱՐԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Կառավարման այս դասընթացը նորարարական է լինելու շատ մասնակիցների և անգամ ուսուցանողների համար: Դասընթացի նպատակն է քաջալերել ակտիվ ուսուցանող - մասնակից երկկողմանի մասնակցությունը դասերի ընթացքում:

1. ԻՆՉՊԵՍ ՀԱՍԿԱՆԱԼ ԵՎ ԿԻՐԱՌԵԼ ԳՆԿ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆ ԸՍՏ ՊԱՀԱՆՋԻ

ԳՆԿ դասընթացն առավել արդյունավետ կլինի, եթե ուսուցանողները հետևեն և օգտագործեն մոդուլների ընդհանուր նկարագրության մեջ նշված 3 մարտավարությունները: Երբ դասընթացի ուղեցույցներից մեկում հանդիպի այս 3 պայմանական նշաններից մեկը, պետք է կիրառեք համապատասխան ուսուցման մեթոդիկան:

ԱՋԱԿՑՄԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Յուրաքանչյուր մոդուլում կան հատվածներ, որտեղ ուսուցանողը կարող է աջակցել քննարկմանը, որն ավելի կօգնի մասնակիցներին ըմբռնելու նյութը: Մոդուլի ամփոփումը լավ հնարավորություն է քննարկմանն աջակցելու համար: Աջակցելու հիմնական կարողություններն են.

1. Քննարկումներն առաջնորդելու փոխարեն ուղղորդել՝

- թու՛յլ տալ մասնակիցներին արտահայտելու իրենց մտքերը.
- վստա՛հ լինել, որ մասնակիցները լսել և հասկացել են առաջադրանքը.
- խրախուսե՛լ քննարկումները.
- կարևորե՛լ յուրաքանչյուր մասնակցի դերը խմբում:

2. Հարցերը պետք է լինեն բաց.

- «Կարո՞ղ եք օրինակ բերել» հարցադրման փոխարեն հարցրե՛ք. «Ինչպե՞ս կարող է օգնել ձեզ այս տեղեկությունը»:
- «Կարո՞ղ եք ասել, թե ինչ գիտեք կառավարման մեթոդների մասին» հարցադրման փոխարեն հարցրե՛ք. «Ի՞նչ եք հասկանում կառավարման մեթոդներ ասելով»:

ՏԵՂԱՅՆԱՑՆԵԼ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՓԱԿԱՆ ԿԱՐԻՔՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ

Մասնակիցները դասընթացի մեջ ավելի կներգրավվեն, եթե թեմաների բովանդակությունն առավել մոտ լինի իրենց իրականությանը: Տեսաձայնագրությունները, խնդիրները և հանձնարարությունները պետք է վերանայվեն, և ուսուցանողներն իրենց հարցնեն. «Արդյո՞ք այն, ինչ արվում է, ծառայելու է իր նպատակին, և արդյո՞ք բովանդակությունը համապատասխանում է տվյալ միջավայրին»: Եթե պատասխանը ոչ է, ապա ուսուցանողը նյութը պետք է համապատասխանեցնի կամ էլ փոխարինի մեկ այլ թեմայով:

Համապատասխանեցման օրինակներն են՝

1. Համապատասխանեցման օրինակ

- Եթե գրադարանի առջև ընկած աղբը խնդիր չէ ձեր երկրում, ապա ուսուցանողը պետք է համապատասխանեցնի հարցադրումը տվյալ միջավայրին:

2. Փոխարինման օրինակ

- Եթե նորարարական տեսաձայնագրությունները իմաստ չունեն ձեր երկրում, քանի որ դուք չունեք շարժասանդուղքներ, ապա ուսուցանողները պետք է որոնեն այնպիսի տեսաձայնագրություններ, որոնք առավել կհամապատասխանեն տվյալ միջավայրի իրականությանը:

ՀԵՏԱԴԱՐՁ ԱՐՁԱԳԱՆՔ

ԳՆԿ-ում կան մի շարք հատվածներ, որոնց դեպքում մասնակիցների պատասխաններին ուսուցանողի արձագանքը պետք է լինի չեզոք: Արձագանքը հնարավորություն կտա մասնակիցներին՝ անդրադառնալու իրենց կատարածին, որն էլ հնարավորություն կստեղծի աշխատանքը կատարելագործել կամ փոփոխել: Արձագանքն անհրաժեշտ է հետևյալ մոդուլներում՝

- Մոդուլ 2: *Փուլիկներով աշտարակ* հանձնարարություն
- Մոդուլ 2: Նորարարական գաղափարներ
- Մոդուլ 3: Նպատակների ձևակերպում և գործողությունների պլանավորում

2. ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ՍՈՎՈՐՈՒՄ ՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԸ

ԳՆԿ-ն առավել արդյունավետ կլինի, եթե ուսուցանողները չափահասների ուսուցման մեջ կիրառեն հետևյալ մեթոդները.

Երկխոսություն: Չափահասներն առավել ներգրավված են ուսումնառության մեջ, երբ ակտիվ քննարկում են նյութը: Կարճ դասախոսությունները պետք է տևեն մինչև 7 րոպե: Բացի այդ, մարդիկ տեղեկությունը գործնականում կիրառելիս ավելի արագ են ընկալում, լուծում են խնդիրներ և կիրառում են իրենց հմտությունները: ԳՆԿ-ն այնպիսի խնդիրներից ու հանձնարարություններից է կազմված, որոնք կարող են ստեղծել նմանատիպ ուսումնառության միջավայր:

Քաջալերում: Չափահասների ուսումնառությունն առավել արդյունավետ է լինում, եթե նրանց կարծիքը հաշվի է առնվում:

Հաջորդականություն և ամրապնդում: ԳՆԿ-ի մոդուլները հաջորդում են միմյանց, որը նպաստում է գիտելիքների ամրապնդմանը: Նախընտրելի է չփոփոխել դասընթացի հաջորդականությունը:

Պրակտիկա: Այն անչափ կարևոր է այս դասընթացում: Օրինակ՝ անընդհատ հաղորդակցման հմտություններ կիրառելու դեպքում այն կօգնի լինել ավելի ինքնավստահ:

20/40/80 կանոն: Չափահասները սովորաբար հիշում են իրենց լսածի 20%-ը, իրենց լսածի ու տեսածի 40%-ը և իրենց լսածի, տեսածի ու արածի 80%-ը:

ԳՆԿ-ն ներառում է այս բոլոր փորձառությունները: